

سفر گروسی، مکمل مذاکرات ایران و آمریکا

در دور اول مذاکراتی که با مقامات آمریکایی در عمان داشتیم، صرفاً درباره موضوع هسته‌ای گفت‌وگو شد. تاکید ما همواره بر این بوده که فقط درخصوص موضوع هسته‌ای تبادل نظر صورت گیرد. نگرانی اصلی که طرف مقابل چندین بار مطرح کرده، این است که مباداً فعالیت هسته‌ای ایران به سمت فعالیت‌های نظامی سوق پیدا کند. این در حالی است که مسئولان کشورمان به‌صراحت اعلام کرده‌اند که براساس فتوای مقام معظم رهبری، ما هیچ برنامه‌ای برای حرکت به سمت سلاح هسته‌ای نداشته و نخواهیم داشت. فتوای رهبری برای ما بالاترین چارچوب و اصل است. بنابراین ما برای هرگونه همکاری فنی که بتواند نگرانی‌ها را رفع کند، با در نظر گرفتن این چارچوب آمادگی داریم. به همین جهت، سفر آقای گروسی می‌تواند مکمل مذاکرات باشد؛ چرا که آن نهاد، مرجع ارزیابی فنی فعالیت‌های هسته‌ای ایران بوده‌می‌تواند تأیید کند که فعالیت‌های هسته‌ای کشورمان جنبه صلح‌آمیز دارد و به سمت ساخت سلاح هسته‌ای حرکت نکرده‌ایم. این سفر، با توجه به برگزاری دور نخست مذاکرات و در پیش بودن دور دوم در روز شنبه و گزارش گروسی از آخرین وضعیت فعالیت‌های هسته‌ای ایران و همچنین بحث‌های مربوط به همکاری‌های دو طرف می‌تواند مکمل مذاکرات ایران و آمریکا باشد. ایران بارها اعلام کرده‌که به‌دنبال ساخت سلاح هسته‌ای نیست و گزارش‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز این موضوع را تأیید می‌کنند اما باین حال، مقامات آمریکایی از جمله آقای ترامپ همواره اظهاراتی مطرح می‌کنند که در راستای فشار رسانه‌ای و سیاسی قرار دارد. زیرا کشورهای غربی تلاش می‌کنند در فضای افکار عمومی، مطالبات حداکثری خود را با همراهی فشار و تهدید مطرح کنند و مذاکرات را تحت تأثیر قرار دهند. بااین حال، ایران همواره بر مواضع، چارچوب‌ها و خطوط قرمز خود پایبند بوده و هرگونه تخطی از این اصول با پاسخ منفی از سوی ایران رویه‌ور خواهد شد. آژانس بارها صلح‌آمیز بودن فعالیت‌های هسته‌ای ایران را تأیید کرده و اگر هدف طرف مقابل صرفاً رفع نگرانی‌ها درباره ماهیت صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران باشد، ما همواره آمادگی گفت‌وگو و همکاری داشته و داریم. بنابراین، اظهاراتی که خارج از فضای مذاکرات از سوی افراد یا رسانه‌ها مطرح می‌شود، عمدتاً با هدف فضا سازی و تأثیر بر مذاکرات و مطرح کردن خواسته‌های حداکثری صورت می‌گیرد. در مجموع، اگر آژانس در قبال ایران صرفاً به وظیفه فنی خود عمل کرده و سیاسی کاری نکند، متخصصان ماتوان پاسخگویی و رفع نگرانی‌های طرف مقابل را دارند و قطعاً ارائه گزارش‌های فنی و دقیق تکمیلی درخصوص فعالیت‌های هسته‌ای ایران که مبتنی بر صلح‌آمیز بودن آن است از سوی گروسی می‌تواند بخشی از به نتیجه رسیدن مذاکرات باشد.

ذره‌بین

توطئه صهیونیست‌ها برای ترور سردار حاجی‌زاده

گزارش‌های منتشرشده در روزنامه جروزالم پست، ابعاد تازه‌ای از توطئه‌های صهیونیست‌ها علیه ایران را نشان می‌دهد. براساس این گزارش‌ها، سردار امیرعلی حاجی‌زاده، فرمانده نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به‌عنوان یکی از اهداف اصلی اسرائیل در پاسخ به حملات موشکی ایران در اکتبر ۲۰۲۴ (وعدده صادق ۱) مطرح بوده است. جروزالم پست با استناد به منابع آگاه، مدعی شده که تل آویو در جریان برنامه ریزی برای واکنش به حملات موشکی ایران، به‌طور جدی بررسی ترور سردار حاجی‌زاده را در دستور کار قرار داده بود. بااین حال، به نظر می‌رسد که ملاحظات سیاسی و نظامی، مقامات اسرائیلی را از این اقدام منصرف کرده و آنها را به سمت حملاتی محدودتر سوق داده است. جروزالم پست با ارفا تر گذاشته و با اشاره به نگرانی‌های صهیونیست‌ها از احتمال توافق هسته‌ای ضعیف دولت ترامپ با ایران، پیشنهاد ترور سردار حاجی‌زاده توسط موساد را مطرح کرده است. این روزنامه به نقل از منابع خود می‌نویسد که عملیات موساد برای ترور فرمانده نیروی هوافضای سپاه پاسداران که در سال گذشته دستور شلیک ۴۰۰ موشک بالستیک به اسرائیل را داد، می‌تواند یکی از گزینه‌های ریز می باشد. این ادعاها، اگرچه هنوز به‌طور رسمی تأیید نشده‌اند، نشان‌دهنده عمق کینه و خصومت صهیونیست‌ها نسبت به سردار حاجی‌زاده و تلاش آنها برای حذف فیزیکی این چهره کلیدی در نظام دفاعی ایران است.

«جام جم» از پالس‌های متناقض کاخ سفید در ارتباط با مذاکرات گزارش می‌دهد

یک بام و دوهوای آمریکا

خوب معرفی کرده بود در روز دوشنبه، در مصاحبه‌ای با فاکس نیوز خواستار وارد شدن موضوع موشکی ایران به مذاکرات و امکان بازرسی‌های نامحدود از تأسیسات ایران توسط آمریکایی‌ها شد. ویتکاف در این مصاحبه گفت: «گفت‌وگو با ایرانی‌ها عمدتاً حول دو نکته حیاتی خواهد بود: نخست موضوع غنی‌سازی است. ایران هیچ نیازی به غنی‌سازی بالاتر از ۳/۶۷ درصد ندارد. غنی‌سازی تا سطوح ۲۰ یا ۶۰ درصد غیرقابل قبول است و هیچ برنامه غیرنظامی مشروعی آن را توجیه نمی‌کند.» او همچنین افزود: «بررسی موشک‌ها، مکانیسم‌های شلیک و انبارهای تسلیحاتی ایران بخش مهمی از مذاکرات خواهد بود. ما خواهان بازرسی در هر مکان و هر زمان توسط بازرسان آمریکایی هستیم، نه بازرسان سازمان ملل.» این اظهارات به‌شدت با مواضع قبلی آمریکا به‌خصوص نامه دونالد ترامپ در مورد موضوع مذاکرات یعنی بحث هسته‌ای تضاد دارد و سؤالاتی جدی درباره نیت واقعی واشنگتن ایجاد کرده است. این‌که آیا آمریکایی‌ها در تلاشند تا مطالبات بیشتر و غیرقابل قبول از جمله مسائل موشکی و بازرسی‌های نامحدود را وارد مذاکرات کنند یا آیا این مواضع تنها برای گرفتن امتیازات بیشتر در آستانه دور

اظهارات ویتکاف نه تنها بر جدیت مذاکرات تأثیر منفی می‌گذارد، بلکه می‌تواند به‌عنوان نشانه‌ای از عدم حسن نیت و عدم آمادگی آمریکا برای دستیابی به توافق پایدار تلقی شود

بیابند، امیدوار هستم بتوانیم مذاکره در خصوص چارچوب یک توافق محتمل را آغاز کنیم اما اگر مواضع همچنان متناقض و متضاد باشد، کار مشکل می‌شود.» عراقچی در پاسخ به این سؤال که آیا در دور نخست

مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا در خصوص میزان غنی‌سازی در داخل ایران نیز صحبتی شده است، گفت: «آنچه که مسلم است غنی‌سازی ایران یک امر واقعی، پذیرفته‌شده و حقیقی است و ما برای اعتمادسازی در خصوص نگرانی‌های احتمالی آماده هستیم ولی اصل موضوع غنی‌سازی قابل مذاکره نیست.»

شروعی در معرض تخریب؟

اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در واکنش به اظهارات ویتکاف تأکید کرد که چنین اظهاراتی نه تنها بر جدیت مذاکرات تأثیر منفی می‌گذارد بلکه می‌تواند به‌عنوان نشانه‌ای از عدم حسن نیت و عدم آمادگی آمریکا برای دستیابی به توافقی پایدار تلقی شود. او در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «جابه‌جایی مکان دروازه در فوتبال یک خطای حرفه‌ای و یک حرکت غیرمنصفانه است اما در دیپلماسی چنین حرکتی ـ که توسط عناصر تندرو فاقد درک و منطق هنر مذاکره معقول ترویج می‌شود ـ می‌تواند هر شروعی را در معرض تخریب قرار دهد. چنین حرکتی می‌تواند به‌منزله عدم جدیت و حسن نیت تلقی شود. ما هنوز در مرحله آزمایش هستیم.»

اختلافات در تیم ترامپ و سردرگمی استراتژیک

این ناهماهنگی‌ها و تناقضات در مواضع آمریکا به احتمال زیاد نتیجه اختلافات درون تیم ترامپ است. گزارش‌های متعدد از رسانه‌های آمریکایی، به‌ویژه پایگاه آکسیوس نشان می‌دهند که تیم امنیت ملی ترامپ درخصوص بهترین راهکار برای رسیدگی به مسأله هسته‌ای ایران دچار اختلافات جدی است در حالی که یک جبهه از مقامات آمریکایی به رهبری جی.دی. ونس، معاون ترامپ بر مذاکرات سیاسی تأکید دارند، جبهه‌های دیگر که شامل افرادی مانند مایک والتز، مشاور امنیت ملی و مارکو روبیو، وزیر امور خارجه است خواستار فشار حداکثری و حتی اقدام نظامی علیه ایران هستند. این اختلافات نه تنها به سردرگمی در سیاست‌گذاری خارجی آمریکا منجر شده، بلکه اعتبار واشنگتن را در عرصه بین‌المللی خدشه‌دار کرده است.

ترامپ به‌طور مداوم در مواضع خود تناقض‌هایی را نشان داده است که احتمال رسیدن به یک توافق پایدار را به شدت کاهش می‌دهد. این سردرگمی به‌ویژه در آستانه دور دوم مذاکرات می‌تواند باعث از دست رفتن فرصت‌های موجود برای حل مسأله هسته‌ای ایران شود.

آمریکا تصمیم بگیرد

با توجه به تحولات اخیر و تناقضات در مواضع آمریکایی‌ها، باید گفت مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا در آستانه دور دوم خود با چالش‌هایی روبه‌روست. اگر آمریکا همچنان دنبال طرح مطالبات غیرمنطقی و اعمال فشار باشد، احتمال موفقیت مذاکرات کاهش می‌یابد.

در عین حال، ایران بر مواضع اصولی خود در خصوص عدم ورود به مذاکرات موشکی و مسأله نابودی توان هسته‌ای تأکید کرده و انتظار دارد که طرف آمریکایی از سیاست‌های تناقض‌آمیز خود دست بردارد و در چارچوب گفت‌وگوهای سازنده پیش برود.

یادداشت

عابد اکبری | کارشناس مسائل بین‌الملل

دام امید؛ یک تاکتیک مذاکراتی

در فضای مذاکراتی میان ایران و آمریکا، گاه مهم‌تر از آنچه در میز مذاکره می‌گذرد، چگونگی طراحی فضای روانی پیرامون آن است. مرور تحولات اخیر نشان می‌دهد که طرف آمریکایی از الگوی مشخصی استفاده می‌کند؛ ابتدا با ارسال سیگنال‌های مثبت، فضا را در ایران خوشبینانه و آرام می‌سازد؛ سپس بدون دادن امتیاز واقعی، فشار را از مسیر روانی و اجتماعی تشدید می‌کند.

شواهدی که از تحلیل‌های اندیشکده‌های مهم آمریکایی در سال جاری منتشر شده، از جمله بررسی‌های مراکزی مانند CNAs و Randi Atlantic Council، Carnegie می‌دهد که این رویکرد نه تنها طراحی شده، بلکه بخشی از یک «سیاست مرحله‌ای» در مواجهه با ایران تلقی می‌شود. آتها تأکید دارند که بهترین شیوه برای مدیریت رفتار ایران، ایجاد موج روانی مثبت بدون تعهدات عینی است؛ تا هم افکار عمومی ایران دلگرم باقی بماند و هم ساختار تصمیم‌گیری آن دچار تردید و فشار شود.

گام اول: امیدآفرینی زود هنگام و القای گشایش

در اولین نشانه‌ها یا پیام‌های مقدماتی، طرف آمریکایی با مواضعی به ظاهر سازنده وارد می‌شود. لحن دیپلمات‌ها نرم‌تر می‌شود، رسانه‌های غربی از احتمال پیشرفت می‌نویسند و در داخل ایران هم تحلیلگران بازار از کاهش قیمت دلار حرف می‌زنند اما این وضعیت، نه نشانه گشایش واقعی، بلکه طراحی یک فضای روانی خاص است. در گزارش‌هایی که در هفته‌های اخیر توسط چند اندیشکده پرنفوذ آمریکایی منتشرشده، به‌صراحت آمده که یکی از مؤثرترین ابزارها در قبال ایران، مدیریت انتظارات مردم ایران از مذاکرات است. یعنی بدون امتیاز واقعی، جامعه را در حالت انتظار و امید نگه داشت.

گام دوم: وابسته‌سازی روانی جامعه به روند مذاکرات

در این مرحله، جامعه‌ای که به گشایش اقتصادی و توافق امیدوار شده، هرگونه تنش یا توقف مذاکرات را شکست تیم ایرانی تلقی می‌کند، نه برای طرف آمریکایی. درواقع، افکار عمومی به تداوم «فضای مثبت» وابسته می‌شود. مذاکره‌کننده ایرانی در این وضعیت، زیر فشاری دوگانه قرار می‌گیرد: از یکسو، با طرفی مواجه است که سطح مطالباتش را به‌تدریج بالا برده و از سوی دیگر، با مردمی که مذاکره را تنها

راه برون‌رفت می‌دانند و حاضر به شنیدن خبر توقف نیستند. تحلیل‌های راهبردی مراکز مطالعاتی آمریکا بارها بر اهمیت «حفظ امیدواری عمومی» در ایران تأکید کرده‌اند. این امیدواری به عنوان یک اهرم فشار بی‌هزینه برای آمریکا عمل می‌کند و تأثیر خود را به‌صورت داخلی و بدون نیاز به تحریم یا تهدید خارجی می‌گذارد.

گام سوم: سختگیری تدریجی و انتقال فشار به تیم ایرانی

در مرحله بعد، طرف آمریکایی مواضع خود را تقویت کرده و امتیازدهی را به پیش‌شرط‌های جدید وابسته می‌سازد. در این حین، زمان را به نفع خود مدیریت کرده و در عین حال سعی می‌کند تا روایت عمومی را مثبت نگه دارد. رسانه‌ها از «پیشرفت کند اما پایدار» می‌نویسند و حتی برخی منابع غربی از «پیشرفت پشت پرده» خبر می‌دهند؛ در حالی که در عمل هیچ امتیاز ملموسی داده نمی‌شود. برخی گزارش‌های اخیر اندیشکده‌های آمریکایی این تاکتیک را «دام امید» نامیده‌اند؛ الگویی که مذاکره‌کننده ایرانی را به سمت امتیازدهی بیشتر می‌کشاند، چون از قطع مذاکرات هراس دارد و نمی‌خواهد مسئول پایان فضای مثبت تلقی شود.

به نظر می‌رسد آنچه در ظاهر به‌عنوان «پیشرفت مذاکرات» بین ایران و آمریکا جلوه می‌کند، درواقع ابزار فشار مرحله‌ای و روانی بر تیم ایرانی است. فهم این راهبرد برای رسانه‌ها، افکار عمومی و تصمیم‌گیران ضروری است.

در همین راستا توجه به چند نکته جهت مدیریت رسانه‌ای مذاکرات ضروری می‌نماید:

مرقیبت از مدیریت روانی جامعه در مواجهه با مذاکرات؛ فضای مثبت ابتدایی نباید به مطالبه غیرواقعی عمومی بدل شود.

افشا و تحلیل هوشمندانه تاکتیک‌های طرف مقابل؛ شفاف‌سازی الگوی فشار مرحله‌ای می‌تواند بخشی از دفاع رسانه‌ای کشور باشد.

پرهیز از افراط در امیدآفرینی داخلی؛ تیم مذاکره‌کننده باید بتواند در صورت نیاز، مذاکرات را متوقف کند، بدون آن‌که هزینه روانی آن برای کشور بالا باشد. در شرایطی که طرف آمریکایی همزمان با ابزار فشار نظامی بر فشار اجتماعی و روانی نیز تمرکز کرده، ما نیز باید فهم دقیقی از میدان واقعی تقابل داشته باشیم؛ میدانی که شاید از میز مذاکرات به ذهن‌ها و افکار عمومی منتقل شده است.